

Den norske kirke
Sør-Aurdal kirkelige fellesråd

ARKIV	SAKSBEHANDLER	MØTEDATO	ORGAN	SAK NR
501	Kristen M. Hyrve	24.10.12	FELLESRÅDET	26/12

SAKSTITTEL:

Framlegg til endringer i gravferdsforskriften – høyring.

Saksdokument:

- LOV 1996-06-07 nr 32: Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsloven). LOV-2012-06-08-30 fra 2012-07-01.
- Forslag om endringer i forskrift 10. januar 1997 nr. 16 til lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsforskriften) Høringsnotat juni 2012.

SAKSFRAMSTILLING:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har sendt ut på høring forslag til endringer i forskrift 10. januar 1997 til lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsforskriften), med høringsvar 01.11.2012.

På bakgrunn av utviklingen som har skjedd og erfaringene som er gjort med forskriften, foreslår departementet endringer i flere bestemmelser. Blant annet er det, etter departementets vurdering, på enkelte punkter grunn til å endre forskriften for å bringe ordlyden i bedre samsvar med den praksis som har utviklet seg med grunnlag i dispensasjoner. Også på andre punkter er det behov for å oppdatere forskriften.

Enkelte av forslagene har også sammenheng med oppfølgingen av kirkeforliket (avtale 10. april 2008 mellom stortingspartiene om det framtidige forholdet mellom stat og kirke). I forlikets punkt 5 om gravferdsforvaltningen heter "at dagens lovgivning på området skal videreføres, samtidig som det skal gjøres tilpasninger som ivaretar minoritetene».

Er tilfreds med at høringsnotatet bekrefter og underbygger hovedmodellen med at kirkelig fellesråd fortsatt skal være ansvarlig lokal gravferdsmyndighet. Erfaringene så langt har vist at den lokale kirke kan forvalte dette ansvaret på en måte som ivaretar behovene for hele befolkningen, uavhengig av tilhørighet til Den norske kirke. For å få tilførsel av administrativ hjelp til kirken er dette nødvendig, og får med det også ivaretatt andre kirkelige oppgaver.

Samtidig gjøres det tilpasninger som ivaretar minoritetene. Høringsnotatet har et hovedfokus på religiøst begrunnede ønsker ved gravlegging. Større religiøs mangfold gir nye utfordringer for gravferdsforvaltningen, og det er positivt at gravferdsloven gjennomgås med dette for øye.

Hovedfokuset for gravferdsforvaltningen er å møte den enkelte pårørende og sørgende med en grunnleggende respekt og åpenhet, som nå ønskes tatt inn i forskriften.

Mest framtrede er her endring fra å nytte betegnelsen kirkegård til gravplass. Eksisterende navn med kirkegård, spesielt i tilknytning til en kirke kan opprettholdes. Kirkegårds, eller Kyrkjegardsvedtekter derimot ønskes endret til gravstedsvedtekter.

Jeg støtter i utgangspunktet forslaget til nytt tredje ledd i § 23 om at gravferdsforvaltningen skal innby de tros- og livssynssamfunn som er virksomme her i Sør Aurdal til et møte hvor tros- og livssynssamfunnene sine behov ved gravferd kan diskuteres, så vi kan være forberedt på å ivareta disse. Her bør det utvides slik at også andre relevante instanser skal innbys for å være med. Dette kan f.eks. være gravferdsbyråer, eldreråd, representanter for frivillige organisasjoner, pårørendegrupper, mv. Dette vil bidra til økt fokus på kvalitet og verdighet for alle innbyggere i møte med gravferdsforvaltningen.

Foreslåtte endring i § 6 innebærer at fellesrådet får en plikt til å dekke kostnadene for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav når vi selv ikke har et slikt tilbud. I enkelte tilfeller vil slik gravlegging utenfor kommunen kunne innebære relativt høye kostnader, og dette er en utgift som er "brukerstyrt" og ikke budsjettstyrt. Det bør utarbeides retningslinjer for beregning av kostnadene for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav utenfor våre kirkegårder.

Det er positivt at høringsnotat presiserer at det bør legges til rette for særskilt gravlegging, uten at dette skal innebære at det skal reserveres egne felt for bestemte tros- og livssynssamfunn eller religioner. Avgrensning av egne felt for bestemte grupper reiser en rekke forvaltningsmessige og etiske utfordringer. Vil bl.a. peke på utfordringene knyttet til familiegravsteder der familiemedlemmer har ulik tro/livssyn.

Støtter forslagene til endringer i §§ 10, 12 og 13 som utvider fristene for gravferd og kremasjon. Forlengelse av fristene vil kunne gi noe større fleksibilitet i møte med pårørendes ønsker. Utvidelse av tidsfristene for gravferd og kremasjon kan føre til behov for økt kapasitet og kvalitet på kjølerom. I Sør Aurdal har vi 6 kjølerom til disposisjon så jeg ser ikke at dette vil berøre oss

Forslaget til endring i § 6, første ledd, andre punktum slik at mor og far likebehandles etter bestemmelsen om rett til fri grav for dødfødte barn støttes.

Normaliseringen av kremasjon som i tillegg til kistebegravelse må også likestilles i økonomisk forstand, slik at retten til fri grav også blir utvidet til å omfatte rett til kremasjon uten avgift. Det er avgjørende at de pårørende opplever at de to gravferdsformene oppleves som likeverdige, og at økonomiske forhold ikke skal ha betydning for et valg der følelser og tradisjoner spiller stor rolle. Erkjenner at dette på kort sikt vil påføre fellesrådene økte utgifter, ved å dekke utgifter til kremasjon. Disse utgiftene må i tilfelle beregnes, og kommunens ansvar for å dekke eventuelle merutgifter må understrekes tydelig. På lengre sikt vil imidlertid økt bruk av kremasjon gi lavere investerings- og driftskostnader for gravferdsforvaltningen.

Positiv til at krigsgraver får et klarere ansvarsforhold., og at departementet ser det som aktuelt at kirkelig fellesråd får ansvaret for vedlikeholdet av krigsgraver og krigsminnesmerker. Det økonomiske ansvaret må fortsatt ligge til staten på dette området.

Krav til jordoverdekning reduseres fra 1 meter til 0,8 meter, som fører til at nedbryting vil gå raskere, ved at vann og oksygen kommer lettere til. Regner med at det blir foretatt liknende justering for grav i dobbel dybde, så samme effekt kan oppnås. Videre kan det være nødvendig og endre jordoverdekning for urne, dersom denne ikke skal komme i kontakt med kiste.

Det foreslås 0,3 m jord på alle sider i tillegg til under kistebunnen. Dette kan bli vanskelig å etterkomme. Dessverre var en ikke like nøyaktig ved oppmåling av grav tidligere, slik at 30 cm. på alle sider vil være vanskelig å få gjennomført før det har gått noen år.

Likeens er kirkegård godkjent hvor fjell ligger høyere enn 30 cm. under kiste, men dette vil også bli bedre når jordoverdekning reduseres med 0,20 m.

Mulighet for å fravike gravstørrelsen ved barnegraver kan være nødvendig p.g.a. religion og livssyn, men har ikke vært noe behov tidligere.

Bestemmelser for navnet og anonym minnelund har ikke vært etterspurt her i Sør Aurdal, men vil nok komme etter hvert som det blir utbygd på de mer sentrale steder av landet. Forholdene for dette burde ligge til rette.

Gravminner foreslår departementet en klarere hjemmel for å gi generelle bestemmelser for unntak fra forskriftens dimensjonsbegrensninger på gravminner. Departementet foreslår at fundamentets lengde kan være 10 cm lengre enn gravminnets bredde. Dette vil klart være en fordel på gravsteder med hellende terreng. Fundamentet skal ikke være synlig over bakken. Med dette forstår departementet at det skal være jevnt med bakken. I tillegg foreslår departementet at det i visse tilfeller skal stilles krav om pukksetting.

Gravminnet sin plass skal er foreslått merket med en merkepinne plassert i fundamentet sitt bakre senter. Dette bør utvides til 3 merkepinner, slik vi har vi praktisert de siste åra. Ved å merke i hvert hjørne av grava/gravstedet, og midtpunktet, blir retning på bakkant av gravminne markert og midtpunktet på gravminne.

Det foreslås at begrepet "gravplan" endres til "gravkart", samtidig som det fremmes forslag om å innføre en ordning for å standardisere identifiseringen av gravplasser, gravfelt og graver gjennom en landsdekkende digital modell tatt inn i landets samordnede opplegg for stedfestet informasjon (SOSI), som er utarbeidet av Statens kartverk. Dette ser jeg ingen grunn til å motsette seg, og regner med at departementet fullfinansierer innføringa av SOSI-filer for alle gravplasser her i landet.

Det blir bedt om synspunkter på om kirkelig fellestråd bør gis myndighet til å fravike kistekravet ved gravlegging når et slikt ønske er begrunnet i avdødes religion eller livssyn.

Det er særlig muslimer dette er aktuelt for. Det er ikke noe stort problem, da muslimer i følge sharia skal følge loven i det landet de bor. Fellestrådet kan dispensere fra kistekravet, og dette er tatt opp med våre tilsette. De gir ikke uttrykk for at de vil motsette seg dette.

I enkelte kulturer vil de etterlatte selv fylle igjen grava. Gravferdsarbeideren må være tilstede for å kunne bekrefte at rutiner er ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

Det stilles forslag om tilpasning av forskriften til de generelle kravene til universell utforming og tilgjengelighet som til enhver tid følger av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, plan- og bygningsloven og Byggteknisk forskrift til plan- og bygningsloven. Gravplass er å regne som uteområde rettet mot allmennheten og må tilrettelegges etter gjeldende regler for universell utforming.

Det gis anledning til å stenge enkeltgraver, deler av en gravplass eller hele gravplassen permanent for kistegravlegging.

Myndigheten til å fatte vedtak om permanent stenging av enkeltgrav for kistegravlegging bør etter departementets oppfatning legges til kirkelig fellestråd, mens permanent stenging av hele eller deler av gravplassen for kistegravlegging bør skje gjennom vedtektsendringer, som godkjennes av bispedømerådet.

Permanent stenging vil gripe inn i rettighetene til festere av kistegrav, jf. gravferdsloven § 15. Stenging bør derfor bare kunne skje når det foreligger tungtveiende grunner.

Departementet foreslår følgende ordlyd i § 5 annet ledd og nytt tredje og fjerde ledd:

"Dersom gravstørrelse, jorddybde eller grunnvannsstand ikke samsvarer med forskriftens krav, kan enkeltgrav, deler av en gravplass eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging. Berørte rettighetshavere skal så langt det er mulig varsles skriftlig i god tid og senest tre uker før permanent stenging for kistegravlegging iverksettes. Kirkelig fellestråd kan vedta stenging for enkeltgrav. Stenging av hele eller deler av gravplassen må fastsettes i vedtektene for gravplassen.

Kirkelig fellestråd kan stenge gravplassen eller deler av den midlertidig for all gravlegging etter ekstreme værforhold etc.

Det har etter de siste endringene i gravferdsloven vært ulike synspunkter på om lørdag skal inngå i uttrykket "virkedager". Departementet har i sin rådgivning foreløpig lagt til grunn at lørdag regnes

som virkedag i gravferdsloven bare dersom den aktuelle gravferdsmyndigheten driver virksomhet denne dagen. Det vil si at dersom det er vanlig praksis på en gravplass å gjennomføre begravelser på lørdager, skal også lørdag regnes som virkedag ved beregning av frist for gravlegging på denne gravplassen. Vi tilbyr ikke gravlegging på lørdag, men lørdag bør inngå som virkedag. Etter å ha fått 10 virkedager, hvor røde dager på kalenderen ikke telles med har vi fått nok fleksibilitet til å finne en tilfredsstillende gravferdsdag. En forlengning ut over dette vil være en ytre grense for gravlegging som kan nyttes av de som i sjokkfasen bør få komme over i neste fase i sin bearbeiding av savnet, som gjerne kommer etter jordfestinga

Det legges inn en presisering om at gravplassbetjening som hovedregel skal være tilstede på gravplassen ved kistegravlegging.

Som hovedregel er tilfredsstillende Her er det alltid med en tilsatt, for å se til at alle rutiner blir ivare tatt.

Det tas inn i forskriften en presisering om at bare levninger etter mennesker kan gravlegges på gravplassen. Dette er på sin plass, og kan bli viktig å få presisert, spørsmålet har jeg allerede møtt.

I kapittelet om økonomiske og administrative konsekvenser sier høringsnotatet at bestemmelsen om at "gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn" er en plikt som allerede følger av den alminnelige tros- og livssynsfrihet. Departementet har derfor lagt til grunn at lovforslaget ikke i seg selv utløser nye utgifter for fellestrådet / kommunene.

Det er grunn til å minne om at staten tidligere ikke har uttrykt en slik generell plikt/forventning overfor gravferdsmyndighetene. De rettigheter og muligheter som de pårørende har innenfor dagens gravferdslov er i stor grad avgrenset til de gravskikker som har vært dominerende i vårt område.

En lovbestemmelse om at gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn vil innebære at de pårørende vil få større forventninger til gravferdsmyndigheten lokalt. Det kan synes som høringsnotatet undervurderer de kostnadmessige effektene av de foreslåtte lovendringene.

Kirkelig fellestråd som gravferdsmyndighet vil stå overfor mange dilemmaer i møte med ulike ønsker og behov for tilrettelegging, og det vil ofte være et økonomisk spørsmål om disse kan innfris eller ikke.

Det er kommunene som i eget budsjettvedtak skal bevilge midler til både fellestrådets kirkelige oppgaver og for fellestrådets ansvar som gravferdsansvarlig, jf § 15 i kirkeoven.

I lys av de kostnadmessige, arealmessige og tro- og livssynspolitiske utfordringene som vil følge av lovendringene burde kommunene også vært høringsinstans for høringsnotatet.

Det vil være bekymringsfullt om fellestrådet må seg nødt til å bygge ned det kirkelige tilbud, eller reduserer vedlikeholdet av kirkebygg, med tilliggende fasiliteter, for å kunne gi innbyggerne i kommunen et likeverdig gravferdstilbud.

Den kirkelige lovgivning forutsetter ikke skille mellom kommunens bevilgning til de ordinære kirkelige formål og til fellestrådets utgifter som gravferdsmyndighet overfor alle innbyggerne i kommunen.

Økte utgifter kan komme i samband med;

- Mer mangfold i utforming og størrelse av gravminner og gravutforming vil gi høyere driftskostnader
- Bedre tilrettelegging for ritualer og økt involvering av de pårørende i forbindelse med gravlegging/kremasjon vil kreve mer tidsbruk og kreve mer kompetanse hos de gravferdstilsatte.
- Etablering og utsmykning av navnet og anonym minnelund vil gi økte investeringskostnader.
- Lovendringen om at hjemkommunen dekker kostnadene ved gravlegging i særskilt tilrettelagt grav når hjemkommunen selv ikke kan tilby dette vil kunne gi økte kostnader.
- Likeverdig tilbud om kremasjon vil kunne gi økte kostnader.
- Lovendringene gir større ressursbehov i forhold til å imøtekomme det økte kompetansebehovet på sektoren.

KIRKEVERGEN SIN INNSTILLING:

Sør-Aurdal kirkelige fellesråd slutter seg til kirkevergen sitt forslag til høringsuttalelse vedr. endringer i forskrift 10. januar 1997 nr. 16 til lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravferdsforskriften). Uttalelse sendes til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, med gjenpart til KA

HANDSAMING UNDER MØTET:

Helge Hartberg sette fram forslag om å nytte Gravlund isteden for Kirkegård.

FELLESRÅDET SITT VEDTAK:

Samrøystes for kirkevergen si innstilling, med tillegg av Helge Hartberg sitt framlegg.